

Yine üniversite-sanayi işbirliği (III)

Aykut Göker

Üniversite-Sanayi İşbirliği'ni (ÜSİ) geliştirmek için yapılanları söyledik; peki, sonuç nedir? **Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu** yeni çıkarıldığı için bu konudaki etkileri ileride görülecek. **ARGE Yardımı Kararı**'nın ya da genel olarak, TÜBİTAK-TİDEB ve TTGV eliyle yürütülen ARGE destek programlarının etkisi ne oldu; bunu, Prof.Dr. E. Taymaz'ın "**Ulusal Yenilik Sistemi: Türkiye İmalat Sanayiinde Teknolojik Değişim ve Yenilik Süreçleri**" adlı çalışmasındaki "Teknoloji Hizmetleri Kullanım Anketi" (1998) sonuçlarına bakarak söylemek mümkün. Anketi yanıtlayan 1108 işyeri içinde, bir üniversite ya da kamu araştırma kurumu ile işbirliği yapanların oranı %14,3'tür. Oysa, ARGE destek programlarından yararlanmış firmalara aynı soru yöneltildiğinde, TİDEB desteğinden yararlanmış 99, TTGV desteğinden yararlanmış 41 firmanın verdiği yanıtta göre, bu oran, sırasıyla %70,8 ve %80,3'tür. Bu desteklerden yararlanan firmaların ortak özelliği ARGE yapmalarıdır. Demek, ARGE yapan firmalarda bu oran, beklenebileceği gibi, ortalamanın epeyce üstündedir.

Hangi amaçlarla işbirliği yapıldığına bakıldığında göze çarpan husus, yine beklendiği gibi, ARGE yapan firmaların işbirliği düzeyinin diğerlerine göre daha yüksek olduğudur. Herhangi bir nedenle üniversite ya da bir araştırma kurumuyla işbirliği yapan ilk gruptaki işyerleri için birinci öncelikteki işbirliği alanı %54,4'le "teknik / operasyonel sorunların çözümü" iken, TİDEB ve TTGV'den destek almış firmalar için birinci öncelik %45,9 ve %65,5 ile "yeni ürün geliştirme"ye kaymaktadır.

Demek ki, Türkiye'de ARGE'ye yönelen firma sayısı arttıkça üniversite ile işbirliği yapan firma sayısı da artacak ve işbirliği düzeyi yükselecektir. Dolayısıyla, ARGE yapan firma sayısını artırmayı hedefleyen destek programları, son çözümlemede, ÜSİ'nin de gelişmesini sağlayacaktır.

Ancak, hemen belirtmek gerekir ki, ARGE'ye Yardım Kararı, ARGE yapan firma sayısının arzu edilen düzeyde artmasını sağlamamıştır. Bunun nedeni kaynak yetersizliği değildir. Gerek TİDEB gerekse TTGV eliyle sağlanan ARGE destek arzının, destek talebinin epeyce üstünde olduğu biliniyor. Yardım Kararı'na ya da uygulayıcı kurumlara atfedilebilecek eksikliklerin bundaki rolü de, kanımca, talep azlığı açısından belirleyici olmamıştır. Bu durumda, ÜSİ'yi geliştirmede temel sorunun, daha çok, sanayimizin ARGE'ye yeterince yönelmemiş olması meselesinde düğümlendiği söylenebilir.

ÜSİ'nin gelişmemesinde, üniversiteye atfedilebilecek sebep hiç yok mu? Bunu, TÜBİTAK eliyle yürütülen **Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Destek Programı**'na bakarak söyleyebiliriz. 1996'nın sonlarında başlatılan bu program için önemli bir çaba gösterildiği biliniyor. Ama, 2002 Ağustos'unda görülen odur ki, Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezi kurmaya yönelik, toplam 16 girişimden, yalnızca ikisinde başarı sağlanmıştır (Anadolu Üniversitesi'ndeki Seramik Araştırma Merkezi ile Ege Üniversitesi'ndeki Tekstil Araştırma Merkezi). Bunların dışında, hazırlık aşamasında olan iki girişimde başarı kazanma şansının yüksek olduğu; ayrıca, iki girişimde daha başarılı olunacağı tahmin edilmektedir. Diğer 10 girişim ise sonuçsuz kalmıştır.

Bu 10 girişimden sonuç alınamamasının nedeni finansman desteğinin yetmemesi değildir. Programda yol göstericilik işlevini de üstlenmiş bulunan TÜBİTAK'ın bu alanda teknik yetersizliği söz konusu değildir. Bir sanayi kuruluşu için ARGE bir kültür meselesidir. Sanayi

kuruluşlarının ortak araştırma yapmaları ve bu ortak araştırmaya bir üniversiteyi katmaları ise, çok daha ileri bir kültür meselesidir. Bu açıdan, sonuç alınamayan girişimlerde, sanayi kuruluşlarımızın bu konudaki eksikliklerinin rolü olduğu söylenebilir. Ama, benim kanımcı, başarısız kalan girişimlerde rol oynayan ana unsur üniversitedir. Burada, tek tek akademisyenlerden değil kurumun kendisinden söz ediyorum. Çünkü, bu işe gönül vermiş, son derece yetkin akademisyenlerin bu süreçte rol aldıkları biliniyor. Ne var ki, üniversitelerimizin, sanayi ile işbirliği konusunda, kurumsal bazda süreklilik ve kararlılık gösteren bir politikaları olmayınca kişisel çabalar ya da özveri her zaman yeterli olmuyor. Bu şartlarda ÜSİ'yi geliştirmek için ne yapmamız gerekiyor; irdelemeye devam edeceğiz.

CBTD, 07 Eylül 2002.